

המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת
הפיקוח על הוראת תורה שבעל-פה ומשפט עברי (ממלכתי)

ירושלים, י"ח תמוז תשפ"ב
17 ביולי 2022

לכבוד:

מנהלי בתי-הספר העל-יסודיים
רכזי מקצוע ומורים לתורה שבעל-פה ומשפט עברי
בבתי-הספר הממלכתיים

חוזר מפמ"ר תורה שבעל-פה ומשפט עברי (ממלכתי) תשפ"ג/1

הנושאים:

1. ארגון הלמידה וההערכה:
 - א. לימודי השכלה כללית בכיתה י'
 - ב. תכנית הלמידה וההיבחנות לבגרות (5 יח"ל)
 - ג. חלופות בהערכה, מאגר משימות ומחווניים
2. מעורבות חברתית-קהילתית
3. השתלמויות ופיתוח מקצועי
4. הדרכה
5. נספח - הנחיות כלליות במערכת החינוך

שלום רב,

תחום תורה שבעל-פה מהווה מקצוע-יסוד בהוראת התרבות היהודית. ככזה, הוא חושף את התלמידים לעקרונות המשפט העברי, לנכסי צאן-הברזל וליצירות הקלאסיות של עם ישראל לאורך הדורות, תוך ייצוג מגוון הקולות והקהילות – מזרח ומערב. הלימוד מזמן דיון ביקורתי בערכים חברתיים ומוסריים, יהודיים ואוניברסליים גם יחד ומדגיש את תפיסת היהדות כתרבות לאומית רציפה ומתפתחת, המתעוררת לחיים ב"בית המדרש הפתוח".

לימודי תורה שבעל-פה ומשפט עברי מותאמים לתלמידי החינוך הממלכתי ושואפים לטפח אחריות חברתית ועשייה קהילתית, בבחינת "תלמוד שמביא לידי מעשה".

1. ארגון הלמידה וההערכה

א. "השכלה כללית" בתחום תורה שבעל-פה ויסודות המשפט העברי

לימודי ההשכלה הכללית בתורה שבעל-פה תורמים להכרת ולהוקרת התרבות היהודית-ישראלית על ריבוי הפנים שבה. הם מניחים את הבסיס לתחום-הדעת, חושפים את הלומדים למושגי-יסוד ולסוגות מרכזיות, מעודדים שיח פתוח בדילמות משפטיות ומבררים ערכים הנובעים מן המקורות הנלמדים.

לאור זאת, מומלץ ללמד נושאי בחירה מיחידת הבסיס "יחיד וחברה" (בהוצאת מכון שלום הרטמן) באופן שכבתי, לכל תלמידי כיתות י' בביה"ס, תוך הדגשת נושאים ערכיים, דיון ביקורתי בסוגיות אקטואליות, שילוב עם מעורבות חברתית וחתירה ללמידה פעילה וחויייתית.

ב. תכנית הלמידה וההיבחנות לקראת 5 יח"ל

תכנית הלמידה וההיבחנות המורחבת בנויה משני שאלונים :

- שאלון 007-383- הערכה בית ספרית (משקלו של שאלון זה 50%, בשקלול של 5 יח"ל)
- שאלון 007-281- בחינה חיצונית : ציון הבחינה (35%) + ציון בית ספרי (15%)

שאלון 007-383 : הערכה בית-ספרית בהיקף 3 יחידות לימוד

התכנים : השאלון מאחד ומצרף באופן מודולרי שלוש יחידות לימוד, המשוקללות בחלקים שווים :

- 1 יח"ל : "יחיד וחברה" : היבטים שונים של יחסים בין הפרט לחברה בה הוא חי : ערך חיי האדם, מחוייבות חברתית, אחריות כלפי גופו ורכושו של הזולת, "לא תעמוד על דם רעך", תרבות המחלוקת ועוד.
- 2 יח"ל : **נושאים לבחירה** : החקיקה, גרות וגיוור, עם וארצו, אני וסביבתי (יחידה מתוקשבת), רשות הרבים, "אבות ועוד", פרויקט/מיזם (PBL), תהליך חקר, נושא בית-ספרי.

דרכי ההערכה : שאלון 007-383 יוערך **בהערכה בית ספרית**, על-ידי המורה המלמד :

- (1) **בחירה :** גיבוש נושאי הלימוד וגופי התוכן (**בהיקף של כ- 15 סוגיות לכל יחידת לימוד**) ובניית **תהליך** ההוראה- הלמידה- וההערכה. אנו ממליצים על שימוש בכלים ובמחווים בהתאם למשימות, לתכנים ולמיומנויות שיושמו בכיתה במהלך השנה. התכנון יתבצע **בשיתוף עם מדריך/ה** של תחום-הדעת.
- (2) **הערכה :** יישום תהליכי הערכה מעצבת ומותאמת (דיפרנציאלית), תוך שימת דגש על שונות ומגוון. מומלץ לשלב כלים דיגטליים ואת עקרונות למידת החקר הן בתהליך ההוראה-למידה והן בדרכי ההערכה. **אין** לסיים את תהליך ההערכה (בחינות מסכמות, עבודות ומיזמים ומתן ציונים סופיים) לפני 31 במרץ 2022, כ"ח אדר ב' תשפ"ב.
- (3) **משוב ובקרה :** ניתוח התוצאות, מסקנות ותובנות (בשיתוף המדריכים).
- (4) **דיווח :** בית-הספר ישקלל את כל מרכיבי ההערכה של **שלוש היחידות** וידווח **ציון אחד** לאגף הבחינות.

שאלון 007-281 – בחינת בגרות חיצונית

מיקוד ההוראה והלמידה לשנה"ל תשפ"ג – באתר המפמ"ר

התכנים : בית-הספר יבחר שניים מן הנושאים : משפט ויושר, דברים שבינו לבניה, הורים וילדים :

(1) **משפט ויושר** - יחידה העוסקת במתח שבין הדין לבין הצדק, ובקו התפר שבין המשפט למוסר. (הוצאת ת"ל, משרד החינוך)

(2) **דברים שבינו לבניה** – מגוון רחב של סוגיות והשקפות בנושא הזוגיות ומכלול היחסים שבין האיש לאישה. הלומדים נחשפים גם להיבטים במשפט העברי - כתחום מתפתח ומשתנה בהתאם למקום ולזמן. לצד הספרות ה"קלאסית" של התורה שבעל-פה הובאו גם מקורות שהתחדשו במהלך הדורות ועוצבו בקהילות ישראל - ממזרח וממערב - לרבות פסקי-דין חדשים פרי החקיקה הישראלית. (הוצאת משרד החינוך, תשע"ט)

(3) **הורים וילדים** - עיון מוסרי ומשפטי במערכת היחסים המורכבת בין הורים לילדיהם, לאור התפתחות ההלכה והמשפט: חובות וזכויות, גבולות בכיבוד הורים, הקניית השכלה ומקצוע, מזונות, "בן סורר ומורה" ועוד. המקורות הקלאסיים מוארים ע"י אנשי-רוח בני זמננו ומזמנים דיון אקטואלי ורלוונטי בסוגיות אוניברסליות. (הוצאת מכון שלום הרטמן בשיתוף משרד החינוך, תש"ף)

ג. מאגר משאבים: הצעות להוראה, חלופות הערכה והעשרה

לרשות המורות והמורים **מאגר משאבים** שיתופי ובו מגוון חומרי הוראה, סרטונים, מערכי שיעור, מצגות, והצעות לחלופות בהערכה. מומלץ להתעדכן בקביעות ולשלבם באופן מושכל במהלך השיעור, כשיעורי בית, כמשימות קבוצתיות, כחלק מלמידת עמיתים, בדיונים בחברותא, בשעות פרטניות ועוד. נשמח **לקבל הצעות** נוספות ולשתף ברעיונות ובידע את קהילת המורים כולה.

2. מעורבות חברתית-קהילתית - "תלמוד שמביא לידי מעשה"

תכנית הלימודים בתורה שבעל-פה ומשפט עברי מקיימת זיקות עמוקות: רעיונית, תכנית וערכית עם "התכנית החינוכית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית – קהילתית". ניתן להעמיק ולהעשיר את ההקשרים הללו, בבחינת "תלמוד שמביא לידי מעשה". זוהי הזדמנות פז לשילוב לימודי היהדות בחיי בית-הספר, לא רק כתחום-דעת, אלא כבסיס חינוכי, ערכי ומשמעותי השזור בחיי התלמידים, בבית-הספר ובקהילה. דוגמאות לשילוב בין הלימוד העיוני לעשייה חברתית - **באתר המקצוע**.

3. השתלמויות ופיתוח מקצועי

מורה האחראית/על מרכיב ממרכיבי ציון הבגרות- לרבות הערכה בית ספרית- נדרשת להשתתף בהשתלמות מטעם הפיקוח על הוראת תורה שבעל-פה ומשפט עברי, בהיקף 30 שעות לפחות.

ההשתלמויות המתוכננות לשנה"ל תשפ"ג:

- א. השתלמות ארצית "במבט רחב": 4 ימי עיון מרוכזים:
 - "אסרו-חג" סוכות – יום שלישי, כ"ג תשרי תשפ"ג, 18 באוקטובר 2022.
 - חופשת חנוכה – יום ראשון, א' טבת תשפ"ג, 25 בדצמבר 2022.
 - חופשת פסח - יום רביעי, ז' ניסן תשפ"ג, 29 במרץ 2023.
 - ל"ג בעומר – יום שלישי, י"ח אייר תשפ"ג, 9 במאי 2023.
- ב. השתלמויות מקוונות – נושאים נבחרים בתכנית הלימודים.
- ג. "עמיות יהודית" – השתלמות מורים מובילים בשיתוף "אנו" – מוזיאון העם היהודי (ברמת אביב).
- ד. "בית יציב" – בקמפוס "בית יציב" בבאר שבע (3 ימים מרוכזים הכוללים לינה וכלכלה מלאה).
- ה. "קרוב לבית" - קהילות עמיתים במחוזות.

פרטים נוספים ועדכונים יפורסמו מעת לעת באתר המקצוע.

4. הדרכה

צוות המדריכות והמדריכים עומד לרשותכם ולעזרתכם: בהבהרות לגבי תכנית הלימודים, בהעמקה ביחידות הלימוד, בדרכים להוראה מרחוק, בגיבוש מערכי שיעור, בהעשרת ובגיוון דרכי ההוראה, בבניית בחינות ומחווניים. אל תהססו לפנות אלינו בכל התלבטות ובכל שאלה.

בברכת שנת לימודים פורייה ומוצלחת,

יוספה משולם

מפמ"ר תורה שבעל-פה ומשפט עברי

העתקים:

ד"ר מירי שליסל, יו"ר המזכירות הפדגוגית
יובל אוליבסטון, סגן יו"ר המזכירות הפדגוגית ומנהל אגף א' לפיתוח פדגוגי
יובל סרי, מנהל תחום-דעת תרבות יהודית-ישראלית
מדריכות ומדריכים לתורה שבעל-פה ומשפט עברי

5. נספח - הנחיות כלליות במערכת החינוך

מערכת הגפ"ן

מערכת החינוך הישראלית מטמיעה בשנת הלימודים תשפ"ג את תכנית הגפ"ן – גמישות פדגוגית ניהולית. בית הספר, מקבל מעתה משאבים בסלים שונים לטובת העשייה החינוכית – לימודית בבית ספרו, ויכול להתאים את הדגשים, הצטיידות בית ספרית ואת התכניות אותם יפעיל, לאוכלוסיית התלמידים והמורים ולקהילה בהם הם פועלים.

אחד השינויים המרכזיים עבורנו הוא שינוי מתווה ההדרכה אליו היינו רגילים. ימי ההדרכה כפי שהתקיימו עד תשפ"ב, עוברים למתווה אחר, במסגרתו מנהל בית הספר רוכש את שעות ההדרכה המתאימה לבית ספרו בהתאם לשיקול דעתו והתעדוף שלו. שינוי משמעותי נוסף הוא העברתם של הקולות הקוראים מן המטה אל בחירת בתי הספר והרשויות מתוך תקציבם. מדובר במהלך רחב מאד היוצא לדרך ומלווה באופן טבעי בהרבה מורכבויות, חששות וצורך בתקן והתאמה תוך כדי תנועה.

אנו נסייע בתהליכי ההוראה הלמידה והערכה אותם אתם מפעילים, תוך התאמה למסגרות החדשות. הפיתוח המקצועי וקהילות המורים ימשיכו לתת מענה פדגוגי למורים ולתמוך בהם. ביחד נבין את האתגרים ונסה למצוא להם פתרונות לשנה הקרובה בפרט, ולשנים הבאות בכלל.

"הכוורת - על יסודי"

לקראת השקת הרפורמה להתחדשות הלמידה במקצועות המח"ר, הוקמה עבור מורי העל יסודי חט"ב והתיכונים, פלטפורמת למידה לפיתוח מקצועי, מקוונת חדשנית, במנות קטנות ובהתאמה אישית - **גם למורי תושב"ע ומשפט עברי!** בכוורת יחידות א-סינכרוניות מקוונות, מושקעות וידידותיות, של 3 שעות למידה עצמית בבית בכל זמן ומכל מקום, והמורה יכול לבחור לעצמו את התכנים שהוא חושב שיישעו לו באופן מקצועי, תוך צבירת גמול.

הפלטפורמה פתוחה עבור כלל עובדי ההוראה כבר עכשיו, ובהדרגה עולים בה יותר ויותר תכנים העוסקים בהענקת כלים למורים לעקרונות פדגוגיים, תפיסות חינוכיות ומיומנויות כמו: לומד עצמאי, למידה בינתחומית ורב תחומית, חשיבה וחקר, רעיונות גדולים, SEL בתחומי הדעת, מיומנויות כתיבה, המורה כמנחה, מיומנויות 2030 ועוד. לצד כלים בנושאים כלליים, יעלו יחידות קטנות של 3 שעות דיסיפלינריות שיכולות להעשיר את המורים ולסייע באתגרים, בהשראה ובעוד.

בנוסף במשושה המכונה "כאן מתחילים" יחידות מקוונות ללמידה עצמית המסבירות והמבהירות את הרפורמה בצורה מאירת עיניים ומדוייקת.

ניתן ללמוד באמצעות הכוורת באחד מ-4 ערוצים.

א. **הערוץ הגמיש** - המורה בוחר יחידות לפי צרכיו, רצונו ורצונותיו, בליווי מנטור המסייע למורה בדרכו, ומהווה כתובת אנושית לתמיכה, ועידוד. מסלול זה כבר פתוח ללמידה החל מתחילת יולי!

ב. **הערוץ המשולב** - מסלול המשלב בין יחידות ותכנים הנלמדים במסגרות אחרות (השתלמויות בית ספריות | פסגות | מפמרים | אחר) ויחידות מתאימות בכוורת, או יחידות לבחירת המורה בכוורת. ניתן יהיה לשלב יחידות כוורת בהשתלמויות בית ספריות. המסלולים המשולבים יתחילו לפעול בשנת הלימודים הבאה.

ג. **הערוץ הממוקד** - השתלמויות מקוונות מונחות של 30 שעות, לפי נושא/מסלול או תוכן מוגדר. מידע בנושא הערוצים הממוקדים בתחום הדעת ניתן לקבל מהמפמ"ר וצוות המדריכים.

ד. **למידה עצמית, ללא גמול** - פתוחה תמיד לכל מורה, 365 ימים בשנה 24/7.

מוזמנים להיכנס ולהתרשם מהפלטפורמה והעושר שמתחיל להיווצר ועוד ילך ויגדל, וחוויות למידה חדשנית ומהנה.

לסרטון הסבר [לחצו כאן](#)
להתרשמות מהסביבה [לחצו כאן](#)
להרשמה למסלול הגמיש בסמסטר קיץ [לחצו כאן](#)

המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת
הפיקוח על הוראת תורה שבעל-פה ומשפט עברי (ממלכתי)

מערכת "מצפן" לפיתוח מקצועי

בשנת הלימודים תשפ"ג, תיפתח מערכת "מצפן": מערכת חדשה לניהול הפיתוח המקצועי. המערכת מחוברת למערכות ניהול ידע של המשרד ותאפשר תכנון וניהול תהליכי הפיתוח המקצועי מבוססי נתונים ומותאמים לצרכי בית הספר כארגון ועובד ההוראה כפרט.

ההרשמה של כל מורה לתהליכי הפיתוח המקצועי תהיה דרך פורטל עובדי הוראה במרחב פיתוח מקצועי והדרכה. עובד ההוראה ייכנס באמצעות ההזדהות אחידה, ויוצע לו מגוון אפשרויות הלמידה המותאמות לצרכיו, בהתאם למקצוע ההוראה, התפקיד והשיוך המוסדי.

פרטים מלאים - בהמשך!